

Valg og plassering av trær

Forstå viktige faktorer som bør vurderes ved valg og plassering av trær, slik som treets funksjon, tomtens forutsetninger, herdighetssoner og ulike plasseringsalternativ.

Valg og plassering av trær er viktige beslutninger å ta når man skal anlegge en hage eller erstatte et tre. De fleste trær har potensiale til å leve lenger enn de som planter dem, så beslutningen har betydning lenge etter deg. Å finne rett tre til rett sted er derfor viktig både for treet ditt og deg.

BFør man stiller spørsmålet "hvilken sort tre skal jeg plante?" bør følgende spørsmål tas i betraktning:

- Hvorfor plantes treet, og hvilke funksjoner skal det fylle?
- Hvordan er jordsmonnet på plantestedet? Finnes det tilstrekkelig med jord av tilfredsstillende kvalitet for et fullt utvokst tre?
- Hvordan skal det stelles og vedlikeholdes? Kommer noen til å vanne, gjødsle og beskjære treet etter at det er plantet?
- Hvilken størrelse tre er best egnet for plantestedet? Kommer luftledninger eller rør i bakken i veien for å plante et stort tre, eller kan jeg plante et hvilket som helst tre? Hvor stor avstand trengs det til fortau, uteplasser, innkjørsel, eller naboer?

Gjennom å besvare disse spørsmålene kan man velge rett tre til rett sted.

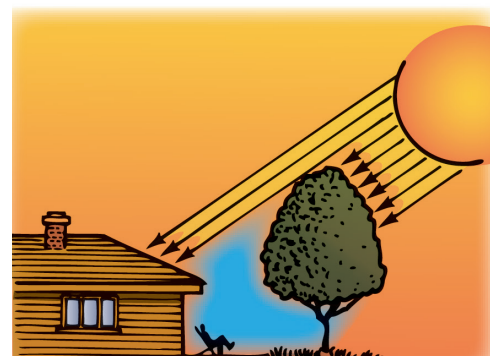
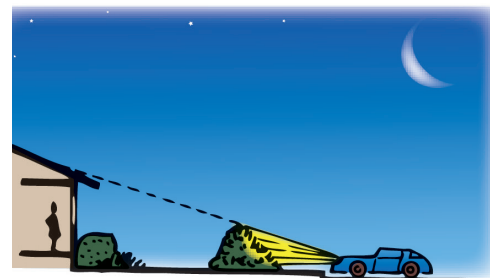
Form og størrelse

Et grunnleggende prinsipp i moderne arkitektur er at form følger funksjon. Ved å velge en form på treet som utfyller treets tiltenkte funksjon, kan man redusere vedlikeholdskostnadene og øke treets verdi.

- Treets størrelse som fullt utvokst avgjør hvor stor gevinsten av plantingen blir.
- Store trær gir oftest de største økonomiske og miljømessige gevinstene.
- Avhengig av hvilke begrensninger som finnes på vokseplassen kan man velge mellom hundrevis av forskjellige kombinasjoner av form og størrelse.
- Et lavt tre med bred krone kan plantes under en luftledning. Et smalt og høyt eviggrønt tre kan fungere som skjerm mellom to bygninger. Store V-formede trær kan skape en portal over en innkjørsel eller en gate.

Treets funksjon

- Store og friske trær øker eiendomsverdien og gjør omgivelsene triveligere.
- Et løvfellende tre bidrar med skygge på hete sommerdager, og slipper til varmen fra sollyset om vinteren.
- Eviggrønne trær med tett krone gir beskyttelse mot innsyn og vind.
- Trær eller busker som bærer frukt gir mat til mennesker og dyr.
- Gatetrær minsker refleksjon fra asfalt, reduserer overvann, filtrerer bort forurensning og gir fra seg oksygen, og kan forskjønne og øke livskvaliteten i et område.
- Trær absorberer og lagrer CO₂ og bidrar slik til å redusere mengden CO₂ i atmosfæren.

Voksestedet

Det er viktig å velge et tre som trives med forholdene på voksestedet, slik at treet kan leve lenge og trenger lite stell underveis. Vær oppmerksom på følgende når du velger et tre:

Jordsmonn

- I tettbygde bymiljøer og utbyggingsområder er jordsmonnet ofte i ubalanse, grunt, komprimert og utsatt for tørke. En arborist kan ta jordprøver fra plantestedet for å undersøke jordtype, næringsinnhold, saltinnhold og pH-verdi og ut ifra dette bestemme hvilke trær som vil kunne trives best, og gi råd om hvordan du kan forbedre jordkvaliteten.

Sol- og vindforhold

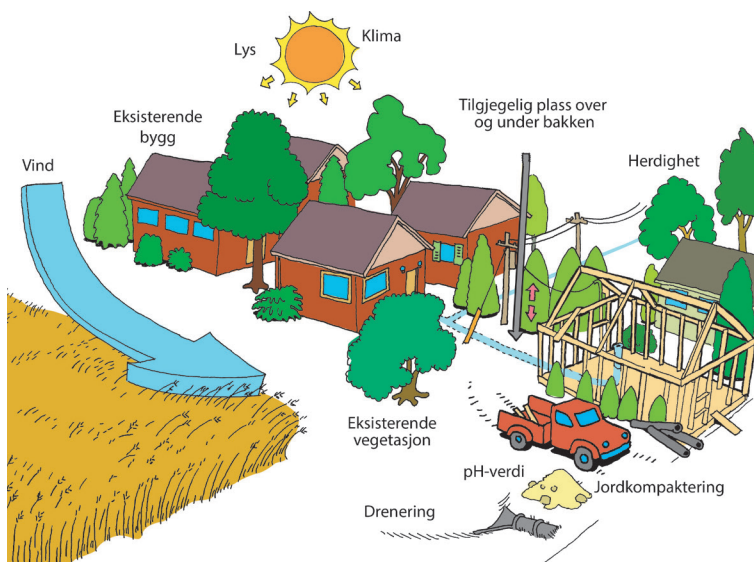
- Mengden sollys på tomten påvirker valget av trær og busker. De fleste trenger tilgang til direkte sollys for å vokse og blomstre best mulig. Enkelte trær tolererer, mens noen få vekster foretrekker skygge. Vindpåvirkning er også en viktig faktor. Vind kan tørke ut jorden, gjøre skade på greiner og til og med velte hele trær. Ved å holde jorden fuktig og montere oppstøtting kan man hjelpe et nyplantet tre med å etablere seg på plasser hvor det blåser mye.

Plassbegrensninger

- Mange ulike faktorer kan begrense tilgjengelig rom å vokse for et tre: luftledninger og infrastruktur i bakken, belegningsflater, bygninger, andre trær eller sikt. Se til at det er tilstrekkelig plass til treet når det er ferdig utvokst, både over og under bakken.

Herdighet

- Herdighet er en plantes evne til å tåle ekstreme temperaturer i den geografiske regionen der den skal gro. Planter kan være herdige mot kulde, mot varme eller begge deler. De fleste oppslagsverk for trær angir herdighetssoner. Gjør deg kjent med herdighetssonen og hvilke trær som egner seg der du skal plante

Menneskelig aktivitet

- De fem vanligste årsakene til at trær dør skyldes ting mennesker gjør. Komprimering av jord, for lite vann, for mye vann, vandalisme, og dødsårsak nummer en – planting av feil tre - tar livet av flere trær enn alle insekts- og sykdomsangrep til sammen.

Skadedyr

- Alle vekster har sine spesifikke skadegjørere, og problemene kan variere fra sted til sted. Selv om ikke skadegjøreren dreper treet, kan det være lurt å velge en tretype som er motstandsdyktig mot lokale skadegjørere.

Drenering

- Trerøtter trenger oksygen for å vokse og ha det bra. Dårlig drenering minsker tilgangen på oksygen og kan føre til at treet dør.

Personlige preferanser og de begrensningene som voksestedet innebærer spiller en stor rolle når man velger et tre. Ved å ta hensyn til de punktene som beskrives i denne brosjyren kan du forsikre deg om at treet du planter vokser og fyller sin tiltenkte funksjon. Husk at de store, vakre trærne man ser omkring seg eller på bilder, aldri kunne oppnådd sitt fulle potensiale hvis de hadde blitt plantet på feil sted.

Hva er en sertifisert arborist?

ISA sertifiserte arborister er personer som har bevist et kunnskapsnivå innen kunsten å pleie trær, gjennom erfaring og ved å bestå en omfattende eksamen som er utviklet av noen av verdens ledende eksperter på trepleie. ISA sertifiserte arborister må fortsette sin utdanning for å beholde sertifiseringen og det er derfor mer sannsynlig at de er oppdatert på de nyeste teknikkene innen trepleie.

ETW-European Tree Worker er den vanligste sertifiseringen for klatrende arborister i Norge. ETW forvaltes av EAC – European Arboricultural Council. For å kunne bli sertifisert kreves det at man har jobbet som arborist i minst ett år, og ha bestått praktisk og teoretisk eksamen.

Finn en arborist

Besøk www.trepleieforum.no/arborister for å finne en arborist, eller www.TreesAreGood.org for gratis verktøy for å finne en arborist.

www.isa-arbor.com • www.treesaregood.org

©2021 International Society of Arboriculture. (v03.2021)
Through research, technology, and education, the International Society of Arboriculture promotes the professional practice of arboriculture and fosters a greater worldwide awareness of the benefits of trees.

Voksestedet

Det er viktig å velge et tre som trives med forholdene på voksestedet, slik at treet kan leve lenge og trenger lite stell underveis. Vær oppmerksom på følgende når du velger et tre:

Jordsmonn

- I tettbygde bymiljøer og utbyggingsområder er jordsmonnet ofte i ubalanse, grunt, komprimert og utsatt for tørke. En arborist kan ta jordprøver fra plantestedet for å undersøke jordtype, næringsinnhold, saltinnhold og pH-verdi og ut ifra dette bestemme hvilke trær som vil kunne trives best, og gi råd om hvordan du kan forbedre jordkvaliteten.

Sol- og vindforhold

- Mengden sollys på tomten påvirker valget av trær og busker. De fleste trenger tilgang til direkte sollys for å vokse og blomstre best mulig. Enkelte trær tolererer, mens noen få vekster foretrekker skygge. Vindpåvirkning er også en viktig faktor. Vind kan tørke ut jorden, gjøre skade på greiner og til og med velte hele trær. Ved å holde jorden fuktig og montere oppstøtting kan man hjelpe et nyplantet tre med å etablere seg på plasser hvor det blåser mye.

Plassbegrensninger

- Mange ulike faktorer kan begrense tilgjengelig rom å vokse for et tre: luftledninger og infrastruktur i bakken, belegningsflater, bygninger, andre trær eller sikt. Se til at det er tilstrekkelig plass til treet når det er ferdig utvokst, både over og under bakken.

Herdighet

- Herdighet er en plantes evne til å tåle ekstreme temperaturer i den geografiske regionen der den skal gro. Planter kan være herdige mot kulde, mot varme eller begge deler. De fleste oppslagsverk for trær angir herdighetssoner. Gjør deg kjent med herdighetssonen og hvilke trær som egner seg der du skal plante

Menneskelig aktivitet

- De fem vanligste årsakene til at trær dør skyldes ting mennesker gjør. Komprimering av jord, for lite vann, for mye vann, vandalisme, og dødsårsak nummer en – planting av feil tre - tar livet av flere trær enn alle insekts- og sykdomsangrep til sammen.

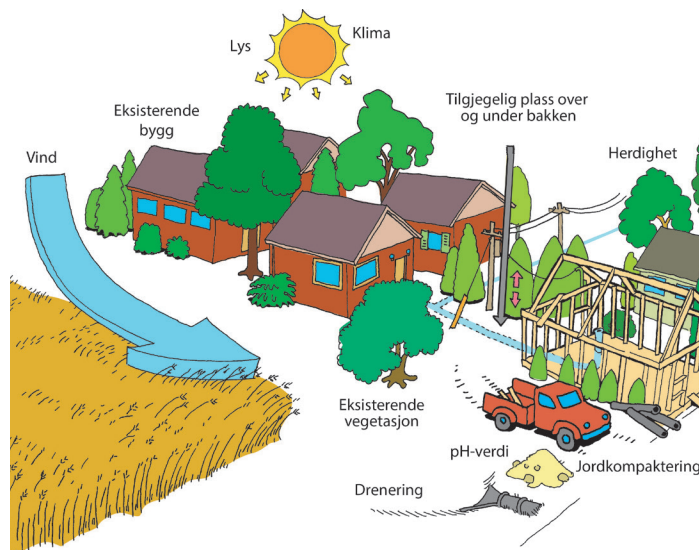
Skadedyr

- Alle vekster har sine spesifikke skadegjørere, og problemene kan variere fra sted til sted. Selv om ikke skadegjøreren dreper treet, kan det være lurt å velge en tretype som er motstandsdyktig mot lokale skadegjørere.

Drenering

- Trerøtter trenger oksygen for å vokse og ha det bra. Dårlig drenering minsker tilgangen på oksygen og kan føre til at treet dør.

Personlige preferanser og de begrensningene som voksestedet innebærer spiller en stor rolle når man velger et tre. Ved å ta hensyn til de punktene som beskrives i denne brosjyren kan du forsikre deg om at treet du planter vokser og fyller sin tiltenkte funksjon. Husk at de store, vakre trærne man ser omkring seg eller på bilder, aldri kunne oppnådd sitt fulle potensiale hvis de hadde blitt plantet på feil sted.

Hva er en sertifisert arborist?

ISA sertifiserte arborister er personer som har bevist et kunnskapsnivå innen kunsten å pleie trær, gjennom erfaring og ved å bestå en omfattende eksamen som er utviklet av noen av verdens ledende eksperter på trepleie. ISA sertifiserte arborister må fortsette sin utdanning for å beholde sertifiseringen og det er derfor mer sannsynlig at de er oppdatert på de nyeste teknikkene innen trepleie.

ETW-European Tree Worker er den vanligste sertifiseringen for klatrende arborister i Norge. ETW forvaltes av EAC – European Arboricultural Council. For å kunne bli sertifisert kreves det at man har jobbet som arborist i minst ett år, og ha bestått praktisk og teoretisk eksamen.

Finn en arborist

Besøk www.trepleieforum.no/arborister for å finne en arborist, eller www.TreesAreGood.org for gratis verktøy for å finne en arborist.

www.isa-arbor.com • www.treesaregood.org

©2021 International Society of Arboriculture. (v03.2021)
Through research, technology, and education, the International Society of Arboriculture promotes the professional practice of arboriculture and fosters a greater worldwide awareness of the benefits of trees.